

Ingrado

Handreiking

Onderwijs, zorg en de Leerplichtwet

mei 2021

Onderwijs, zorg en de Leerplichtwet

Het komt voor dat jongeren (tijdelijk) geheel of gedeeltelijk niet naar school kunnen. Deze jongeren hebben behoefte aan maatwerkoplossingen. Welke mogelijkheden zijn er binnen de bestaande wet- en regelgeving om onderwijs en zorg te combineren? U leest in deze notitie wie er verantwoordelijk is en welk wettelijk kader van toepassing is.

In deze notitie is rekening gehouden met een wijziging in de Variawet waardoor het vanaf 1 augustus 2018 mogelijk is om maatwerk in onderwijstijd aan te bieden in het primair en voortgezet (speciaal) onderwijs. (Zie beleidsregel Afwijking van het verplichte aantal uren onderwijs) Hierdoor is het mogelijk om voor de duur van het schooljaar af te wijken van de onderwijstijd. Deze afwijking kan jaarlijks worden verlengd. In het speciaal onderwijs bestaat deze mogelijkheid al een aantal jaar.

Recht op onderwijs

Ieder kind heeft recht op onderwijs! Dat is en blijft het uitgangspunt. De vraag die gesteld dient te worden is in hoeverre onderwijs in bepaalde situaties haalbaar is. Wat is voor de jongere wel mogelijk als onderwijs tijdelijk niet of gedeeltelijk niet mogelijk is, met name als de zorgbehoefte groot is.

Twee casussen

1 Kim is 8 jaar. Zij is op grond van artikel 5 onder a Lpw vrijgesteld geweest van de inschrijvingsplicht op een school. Vanwege een zware vorm van autisme was zij niet in staat om onderwijs te volgen. Kim kan alleen functioneren in een prikkelarme omgeving. Met de invoering van passend onderwijs hebben de ouders Kim aangemeld bij het speciaal onderwijs. Uit haar behandelplan, opgesteld door deskundigen, blijkt dat Kim maximaal 1 uur per dag onderwijs kan volgen. Men verwacht dat binnen een half jaar 2 uur per dag onderwijs mogelijk is in een klas met maximaal 4 kinderen. De verwachting is dat Kim niet zal komen tot volledig onderwijs, maar op lange termijn is wel ontwikkeling in het aantal uren mogelijk.

VRAAG

Wat doet onderwijs en wat doet de zorg?

2 Steef is 15 jaar. Hij is ingeschreven op het voortgezet onderwijs en zat in 3 havo. Steef werd ernstig gepest, had een instabiele thuis-situatie en kreeg psychische klachten. Hij is niet meer in staat om de school te bezoeken en blijft thuis, inmiddels al 4 maanden. Steef is nu 3 maanden in behandeling, heeft in deze periode nog een aantal keer geprobeerd om naar school te gaan, maar dit lukte niet. Zodra hij het schoolplein zag, raakte hij in paniek en vluchtte weg.

VRAAG

Wat doet onderwijs en wat doet de zorg?

Hoe kan er in bovenstaande casussen omgegaan worden met de onderwijstijd als deze niet volledig ingevuld kan worden? Is er sprake

van een aanvraag instemming afwijking onderwijstijd, is de jongere ziek of is er een vrijstelling 11 onder g Lpw nodig? Dit wordt in de volgende paragrafen beschreven.

Mogelijkheden in bestaande wet- en regelgeving

Er zijn twee mogelijkheden om leerlingen die (tijdelijk) niet in staat zijn om volledig onderwijs te volgen een combinatie van onderwijs en zorg aan te bieden binnen de bestaande wet- en regelgeving:

1. **Afwijking onderwijstijd:** als een jongere in het primair, voortgezet of speciaal onderwijs tijdelijk niet in staat is het volledig onderwijsprogramma te volgen en zorg nodig heeft.
2. **Artikel 11 onder d Lpw:** als een jongere in het primair, voortgezet of speciaal onderwijs tijdelijk niet in staat is het volledige onderwijsprogramma te volgen in verband met een lichamelijke/medische reden.

Artikel 11g Lpw en artikel 5 onder a Lpw zijn in deze situaties niet van toepassing

Afwijking van het minimaal aantal uren onderwijstijd loopt via de Inspectie van het Onderwijs

Met ingang van 1 augustus 2018 kunnen ook scholen voor het regulier primair en voortgezet onderwijs bij de Inspectie van het Onderwijs (hierna: inspectie) een aanvraag indienen om te mogen afwijken van de onderwijstijd. Dit kunnen zij doen door de aanvraag digitaal in te dienen via het ISD (Internet School Dossier). Op 30 juli 2018 heeft de inspectie de beleidsregel inzake het instemmen met afwijking van het verplichte aantal uren onderwijs vastgesteld. In deze beleidsregel zijn vier categorieën beschreven van situaties waarin het kan voorkomen dat een leerling structureel niet deelneemt aan het onderwijs in de groep of klas waarin hij/zij geplaatst is:

- a. vanwege noodzakelijke behandeling ter ondersteuning van het onderwijs aan een leerling in het speciaal onderwijs. Dit kunnen allerlei behandelingen zijn die niet (para-)medisch van aard zijn maar het kind wel helpen bij het volgen van onderwijs. Hierbij kan men bijvoorbeeld denken aan assertiviteitstrainingen of gesprekken met een specialistisch begeleider;
- b. vanwege noodzakelijke medisch of paramedisch geïndiceerde behandeling of als gevolg van een chronische aandoening op medische grond waardoor de leerling niet of gedeeltelijk kan deelnemen aan de voor hem/haar bestemde lessen;
- c. vanwege noodzakelijke behandeling van een leerling die een inrichting, residentiële of gesloten instelling bezoekt en onderwijs volgt op een school als bedoeld in artikel 71c van de WEC.
- d. andere situatie dan onder a, b, c.

In de situaties onder a, b en c hoeft geen instemming met de afwijking van de onderwijstijd te worden aangevraagd. Bij categorie d wel.

In de aanvraag die bij de inspectie wordt ingediend moet het bevoegd gezag van de school het volgende aangeven:

1. voor hoeveel uren per week en gedurende welke periode in het

schooljaar de afwijking wordt aangevraagd;

2. dat voor de leerling een ontwikkelingsperspectief (opp) is opgesteld dat aan de vereisten genoemd in de beleidsregel voldoet;
3. in het voorkomende geval: dat eerder is verzocht om afwijking van de onderwijstijd.

Zorg en onderwijs moeten op elkaar afgestemd zijn en de inspectie houdt hier toezicht op. Deze afwijking onderwijstijd garandeert de combinatie van zorg en onderwijs, maar ook de terugkeer van de jongere naar school omdat er een opp ligt en een plan voor de terugkeer naar het onderwijs.

Wanneer is er sprake van de b-categorie of de d-categorie?

De b-categorie betreft leerlingen die onder schooltijd een medisch of paramedisch geïndiceerde behandeling moeten ondergaan en om die reden gedurende die tijd niet deelnemen aan de in beginsel wel voor die leerling bestemde onderwijsactiviteiten. De b-categorie geldt ook voor leerlingen die als gevolg van een aandoening op medische grond niet in staat zijn de volledige schooltijd op school aanwezig te zijn of aan de lessen deel te nemen. Men kan hierbij denken aan leerlingen met een (tijdelijke) lichamelijke beperking en/of chronische ziekte die hierdoor niet het volledige onderwijsprogramma kunnen volgen.

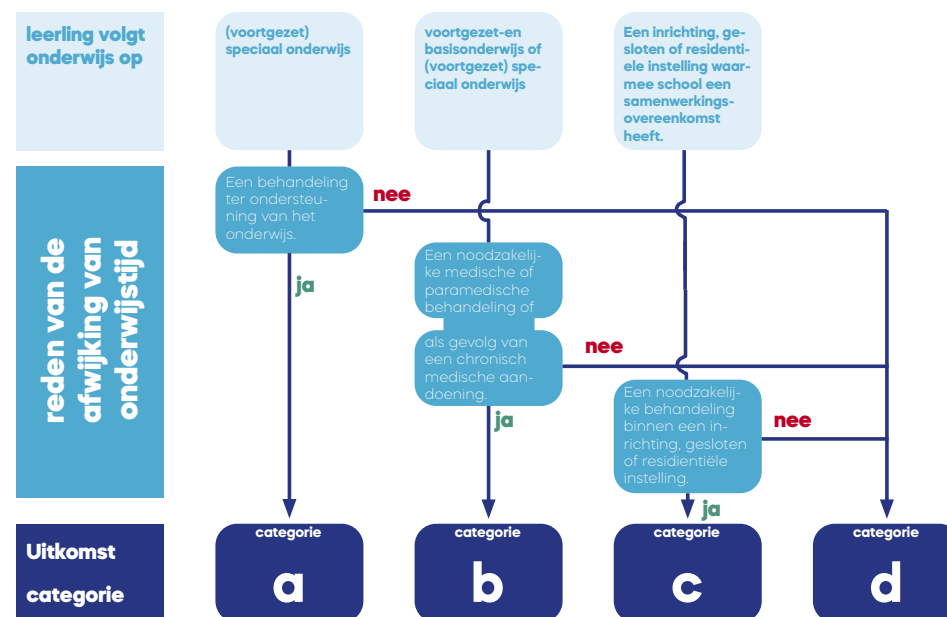
Dit zijn dus de leerlingen die op grond van artikel 11 onder d Lpw worden ziek gemeld.

De d-categorie betreft alle andere leerlingen die zijn ingeschreven op een school voor speciaal onderwijs, een basisschool of een school voor voortgezet onderwijs voor wie geldt dat zij vanwege lichamelijke en/ of psychische redenen gedurende een langere periode niet volledig aan het onderwijs kunnen deelnemen. In deze gevallen is er geen rol voor de leerplichtambtenaar omdat dit een zaak is tussen ouders, school en inspectie.

Stroomschema categoriën

Hieronder is een stroomschema opgenomen die behulpzaam kan zijn bij het bepalen in welke situatie de juiste categorie van toepassing is.

Figuur 1 - stroomschema categoriën

Twijfel tussen b-categorie of d-categorie?

In de praktijk kunnen zich situaties voordoen waarbij de keuze tussen de b-categorie en de d-categorie niet eenvoudig is. Bij twijfel tussen deze twee categorien is het advies om voor de d-categorie te kiezen omdat in deze gevallen een ontwikkelperspectief wordt opgesteld waarin het bevoegd gezag van de school onderbouwt waarom de afwijking van de onderwijstijd noodzakelijk is en welke ondersteuning wordt geboden.

Artikel 11 onder d Lpw Ziekte jongere

Wanneer een jongere ziek is en de school niet kan bezoeken, blijft de school verantwoordelijk voor het bieden van onderwijs. Indien de ziekte langdurig is zal de school in overleg met de jeugdarts en eventuele andere betrokkenen een onderwijsplan opstellen waarin staat hoe het onderwijs georganiseerd kan worden in relatie tot de belastbaarheid van de leerling.

Leerplicht is hierbij niet betrokken, de ziekte is geoorloofd. Van een vrijstelling van leerplicht is in deze situatie geen sprake.

Zorgwetten

Tot 1 januari 2015 was er een onbedoelde prikkel in het systeem waardoor kinderen die veel zorg nodig hadden, soms een beroep deden op een vrijstelling 5 onder a. om zo aanspraak te kunnen maken op een hogere zorgindicatie. Zonder die vrijstelling was dat niet mogelijk.

Met ingang van 2015 is dit niet meer aan de orde. De AWBZ is er niet meer, kinderen krijgen nu te maken met zorg uit de Wet langdurige zorg (Wlz), de Jeugdwet of de zorgverzekeringswet (Zvw). De automatische aftrek van zorg in de zorgindicatie als er ook onderwijs wordt gevolgd, is komen te vervallen. Dat betekent dat er tussen onderwijs en zorg goede afspraken gemaakt kunnen worden over de inzet van zorg thuis en op school. Een vrijstelling 5 onder a Lpw is dus niet meer nodig voor het verkrijgen van een hogere zorgindicatie als blijkt dat de leerling maar gedeeltelijk onderwijs kan volgen.

De twee casussen In een nieuw perspectief

1 Casus 1 Kim: Kim valt in de categorie d. Hoewel zij wel op het speciaal onderwijs zit, is er geen sprake van noodzakelijke behandeling waardoor zij afwijkt van het verplicht aantal uren onderwijs. Er is wel sprake van een medische beperking waardoor haar onderwijsparticipatie beperkt is. Kim is in staat om 1 uur per dag onderwijs te volgen. Op termijn kan dat uitgebreid worden naar 2 uur per dag. Dit betekent dat Kim ingeschreven kan worden op een school. School kan een aanvraag afwijking onderwijstijd indienen, mits zij voldoen aan de gestelde voorwaarden (ontwikkelingsperspectief, etc.) Doordat Kim niet gelijk en misschien nooit 100% kan deelnemen aan het onderwijs, zal er ieder jaar opnieuw een aanvraag gedaan moeten worden voor afwijking onderwijstijd. Tevens moet gewerkt worden aan een ingroeiperspectief dat onderdeel uitmaakt van het ontwikkelperspectief. Omdat Kim ook zorg krijgt naast het onderwijs, zullen er goede afspraken gemaakt worden tussen onderwijs en zorg.

2 Casus 2 Steef: De school voor voortgezet onderwijs waar Steef is ingeschreven kan afwijking van de onderwijstijd aanvragen bij de inspectie (categorie d). Het is mogelijk dat hij met de juiste begeleiding terugkeert naar school. Op termijn zal hij ook weer het volledige programma kunnen oppakken. De school stelt hiervoor een ontwikkelingsperspectief op. Nu Steef in eerste instantie zorg krijgt en niet naar school gaat, betekent niet dat een vrijstelling van de inschrijvingsplicht nodig is. Er is namelijk nog wel een ingroeiperspectief.

Bijlage: relevante wetsartikelen

Artikel 5. Gronden voor vrijstelling van inschrijving

De in artikel 2, eerste lid, bedoelde personen zijn vrijgesteld van de verplichting om te zorgen dat een jongere als leerling van een school onderscheidenlijk een instelling staat ingeschreven, zolang

- a. de jongere op lichamelijke of psychische gronden niet geschikt is om tot een school onderscheidenlijk een instelling te worden toegelaten. artikel 5 onder a Lpw.

Er is een groep jongeren voor wie duidelijk is dat zij, vanwege psychische of lichamelijke ongeschiktheid, nooit in staat zullen zijn om onderwijs te volgen. Voor hen wordt er een beroep gedaan op artikel 5 onder a Lpw.

Artikel 7. Lichamelijke of psychische ongeschiktheid¹

Een beroep op vrijstelling op grond van artikel 5 onder a kan slechts worden gedaan, indien bij de kennisgeving een verklaring van een door burgemeester en wethouders van de gemeente waar de jongere als ingezetene met een adres in de basisregistratie personen is ingeschreven, aangewezen arts - niet zijnde de behandelende arts - of van een door hen aangewezen academisch gevormde of daarmee bij ministeriële regeling gelijkgestelde pedagoog of psycholoog is overgelegd, waaruit blijkt dat deze de jongere niet geschikt acht om tot een school onderscheidenlijk een instelling te worden toegelaten. Deze verklaring mag niet ouder zijn dan drie maanden.

Artikel 11. Gronden voor vrijstelling van geregeld schoolbezoek

De in artikel 2, eerste lid, bedoelde personen zijn vrijgesteld van de verplichting te zorgen dat de jongere de school waar hij staat ingeschreven, geregeld bezoekt, en de leerplichtige jongere die de leeftijd van 12 jaren heeft bereikt alsmede de jongere die kwalificatieplichtig is, zijn vrijgesteld van de

verplichting de school of de instelling geregeld te bezoeken, indien

- d. de jongere wegens ziekte verhinderd is de school onderscheidenlijk de instelling te bezoeken;
- g. de jongere door andere gewichtige omstandigheden verhinderd is de school onderscheidenlijk de instelling te bezoeken.

Artikel 12. Ziekte van leerling

Een beroep op vrijstelling wegens ziekte van de jongere kan slechts worden gedaan, indien daarvan binnen twee dagen na het ontstaan van de verhindering aan het hoofd kennis is gegeven, zo mogelijk met opgave van de aard van de ziekte.

Artikel 14. Andere gewichtige omstandigheden

1. Een beroep op vrijstelling wegens andere gewichtige omstandigheden bedoeld in artikel 11 onder g kan slechts worden gedaan, indien het hoofd op verzoek van de in artikel 2, eerste lid, bedoelde personen verlof heeft verleend, dat de jongere de school onderscheidenlijk de instelling tijdelijk niet bezoekt.
2. Indien geen verlof is gevraagd, kan het hoofd alsnog verlof verlenen, indien hem binnen twee dagen na het ontstaan van de verhindering de redenen daarvan worden medegedeeld.
3. Het hoofd kan ten aanzien van dezelfde jongere wegens de in het eerste lid bedoelde omstandigheden voor ten hoogste tien dagen per schooljaar verlof als bedoeld in dat lid verlenen. Indien het verlof ten aanzien van dezelfde jongere wordt gevraagd voor meer dan tien dagen per schooljaar, besluit de ambtenaar van de woongemeente van de jongere, het hoofd gehoord. Het verlof, bedoeld in de eerste volzin, kan aan de jongere die kwalificatieplichtig is slechts worden verleend tot een evenredig deel van het aantal dagen dat hij op grond van artikel 4c verplicht is onderwijs te volgen.

¹ In september 2020 is het voorstel van Wet houdende wijziging van de Leerplichtwet 1969, de Leerplichtwet BES en enige andere onderwijswetten in verband met het aanscherpen van de procedure voor vrijstelling op lichamelijke of psychische gronden, in de internetconsultatie gegaan. Dit stelt een nieuwe werkwijze voor waarbij het samenwerkingsverband een rol krijgt. Doel is om meer kinderen het recht op ontwikkeling te geven en minder vrijstellingen te laten ontstaan.

Vanuit de sectorwetten zijn de volgende artikelen van belang

Artikel 8, lid 10 WPO (en artikel 6b in de WVO en artikel 11 lid 7 WEC)

Het onderwijs wordt zodanig ingericht dat leerlingen die in verband met ziekte thuis verblijven dan wel zijn opgenomen in een ziekenhuis, op adequate wijze voldoende onderwijs kunnen genieten.

Artikel 10. Leerlingentelling (Bekostigingsbesluit WPO, Teksten uit WVO en WEC zijn vergelijkbaar)

1. Voor de toepassing van de wet worden, onverminderd artikel 8, de leerlingen op een school meegeteld die op de teldatum op die school staan ingeschreven tenzij zij vanaf het begin van het schooljaar tot de teldatum meer dan de helft van het aantal schooldagen zonder geldige reden hebben verzuimd.
2. Voor de toepassing van het eerste lid wordt ten aanzien van de leerplichtige leerling als geldige reden aangemerkt een vrijstelling van geregeld schoolbezoek als bedoeld in de Leerplichtwet 1969 (Stb. 1971, 406). Ten aanzien van de niet-leerplichtige leerling worden als geldige reden aangemerkt dezelfde gronden als die welke leiden tot een vrijstelling als bedoeld in de vorige volzin.
3. Indien de teldatum valt op een dag waarop geen onderwijs wordt gegeven, worden op de eerstvolgende schooldag de leerlingen geteld die op de teldatum stonden ingeschreven.
4. Een leerling kan slechts op één school voor de bekostiging meetellen.

Ingrado

mei 2021
www.ingrado.nl
info@ingrado.nl

Dit document werd mede mogelijk gemaakt met steun van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.